

NORGES HØYESTERETT

Den 16. desember 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Ringnes og Høgetveit Berg i

HR-2019-2356-U, (sak nr. 19-135332SIV-HRET), sivil sak, krav om erstatning for sakskostnader:

Seda UK Ltd.

Seda Ibérica – Embalagens S.A

(advokat Robin Aker Jakobsen)

mot

Staten v/Domstoladministrasjonen

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav om at staten skal erstatte sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-12.
- (2) Seda UK Ltd. og Seda Ibérica – Embalagens S.A (heretter omtalt som «Seda») reiste søksmål med krav om erstatning mot Arne Thorsen, Sumergo DA og visse forsikringsgivere ved Lloyd's c/o Quality Broker AS (heretter benevnt «motpartene i søksmålet»).
- (3) Ved Stavanger tingretts dom 25. oktober 2017 ble motpartene i søksmålet dømt til å betale erstatning til Seda med 197 286 britiske pund og 895 779 euro.
- (4) Motpartene i søksmålet anket dommen til Gulating lagmannsrett. Under saksforberedelsen for lagmannsretten oppstod det en tvist om bevis. Gulating lagmannsrett avsa kjennelse i bevistvisten 19. februar 2019.
- (5) Ingen av partene krevde sakskostnader knyttet til bevistvisten før kjennelsen ble avsagt.
- (6) Motpartene i søksmålet anket kjennelsen til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg forkastet anken i HR-2019-1147-U.
- (7) For Høyesterett krevde Seda sakskostnader knyttet til bevistvisten for både Høyesterett og lagmannsretten. Ankeutvalget tilkjente Seda sakskostnader for Høyesterett med 137 956 kroner, som krevd, men sakskostnader for lagmannsretten ble ikke tilkjent. Sakskostnadskravet for lagmannsretten utgjorde 252 240,75 kroner.

- (8) Seda begjærte at Høyesteretts ankeutvalg avsa tilleggsavgjørelse om sakskostnadene for lagmannsretten. Under henvisning til at tilleggsavgjørelse bare kan avsies dersom «det ikke [er] truffet avgjørelse om noe som skulle vært avgjort», jf. tvisteloven § 19-9 første ledd, ble begjæringen ikke tatt til følge, se HR-2019-1313-U.
- (9) Den 13. september 2019 fremmet Seda krav om erstatning fra staten ved Domstoladministrasjonen etter tvisteloven § 20-12.
- (10) *Seda* har i korte trekk gjort gjeldende at ankeutvalget begikk en erstatningsbetingende feil i HR-2019-1147-U ved ikke å tilkjenne sakskostnader også for lagmannsretten. Avgjørelsen er i strid med tvisteloven § 20-8 andre ledd andre punktum og HR-2019-1141-U, som ble avsagt dagen før HR-2019-1147-U. Tapet som kreves erstattet er kostnadene ved å vurdere den uriktige avgjørelsen og å begjære tilleggsavgjørelse. Sedas øvrige tap, først og fremst sakskostnadene for lagmannsretten, vil bli krevd av staten i et eget søksmål.
- (11) Det er ikke grunnlag for å avvise kravet i medhold av tvisteloven § 20-12 andre ledd, jf. domstoloven § 200 tredje ledd, slik staten anfører. Statens syn ville innebære at staten aldri kan bli erstatningsansvarlig for feil begått av Høyesterett.
- (12) Seda har lagt ned slik påstand:
- «1. **Staten v/Domstoladministrasjonen betaler NOK 76 187,50 til Seda UK Ltd. og Seda Ibérica – Embalagens S.A med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra forfall og til betaling skjer.**
  2. **Staten v/Domstoladministrasjonen betaler Seda UK Ltd. og Seda Ibérica – Embalagens S.A sine sakskostnader for Høyesterett.»**
- (13) *Staten ved Domstoladministrasjonen* har prinsipielt anført at kravet skal avvises i medhold av tvisteloven § 20-12 andre ledd, jf. domstoloven § 200 tredje ledd. Kravet har karakter av omkamp om en tidligere rettsavgjørelse.
- (14) Subsidiært er ikke lovens vilkår for erstatningsansvar oppfylt.
- (15) Staten ved Domstoladministrasjonen har lagt ned slik påstand:
- «Prinsipielt: Saken avvises.**
- Subsidiært: Staten ved Domstoladministrasjonen frifinnes.»**
- (16) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at reglene om anke over kjennelser gjelder tilsvarende så langt de passer for behandlingen av kravet, jf. tvisteloven § 20-12 femte ledd første punktum. Utvalget har full kompetanse, jf. § 30-3 første ledd, jf. § 29-3 første ledd.
- (17) Tvisteloven § 20-12 første og andre ledd har følgende ordlyd:
- «(1) En part som er påført sakskostnader på grunn av feil ved rettens behandling av saken, kan kreve tapet erstattet av staten dersom feilen**
- a) ubetinget skal tillegges virkning etter § 29-21 annet ledd bokstav b eller etter bokstav d fordi parten ikke var lovlig innkalt, eller**
  - b) skyldes at retten er vesentlig å bebreide.**

(2) Er partens sakskostnader påført ved at feilen har fått virkning for en avgjørelse i saken, må også vilkårene i domstoloven § 200 tredje ledd være oppfylt.»

- (18) Seda har gjort gjeldende at ankeutvalget begikk en erstatningsbetingende feil i HR-2019-1147-U ved ikke å tilkjenne sakskostnader også for lagmannsretten. Dette innebærer at den påståtte feilen «har fått virkning for en avgjørelse i saken». Tvisteloven § 20-12 andre ledd bestemmer da at vilkårene i domstoloven § 200 tredje ledd må være oppfylt.
- (19) Domstoloven § 200 tredje ledd lyder slik:
- «Erstatningssøksmål om en tjenestemanns eller det offentliges ansvar i anledning av rettslige avgjørelser kan ikke reises uten at**
- a) avgjørelsen er opphevet eller forandret,**
- b) avgjørelsen er bortfalt med den virkning at rettidig anke mot den ikke kunne tas under behandling eller avgjøres, eller**
- c) tjenestemannen ved dom er kjent skyldig i straffbart forhold ved avgjørelsen.»**
- (20) Ingen av vilkårene er oppfylt. Når det gjelder vilkåret i domstoloven § 200 tredje ledd bokstav a, er dette et tilfelle hvor avgjørelsen ikke kunne oppheves eller forandres. Høyesteretts avgjørelser blir rettskraftige med en gang de avsies, og det var ikke grunnlag for tilleggsavgjørelse etter tvisteloven § 19-9, jf. HR-2019-1313-U. Det vises for øvrig til Gjermund Aasbrenn, «Tvisteloven § 20-8 – tidspunktet for og omfanget av sakskostnadsavgjørelsen», *Lov og Rett*, 2019 side 436–457 på side 442 med videre henvisninger.
- (21) Seda har av den grunn gjort gjeldende at tvisteloven § 20-12 jf. domstoloven § 200 tredje ledd ikke kan stenge for kravet.
- (22) Domstoloven § 200 tredje ledd er en videreføring av tvistemålsloven § 436. I NOU 2001: 32 Rett på sak Bind A side 500 drøftet tvistemålsutvalget situasjonen hvor det ikke er adgang til overprøving av den rettslige avgjørelsen:

«Et spørsmål som i dag er noe uavklart, er om søksmålsbegrensningene i § 436 bare kommer til anvendelse i tilfeller der det er adgang til bruk av rettsmidler som gir en reell overprøving av den rettslige avgjørelsen. Hensynet til sammenheng i regelverket kan i og for seg tilsi en slik løsning. Begrunnelsen for § 436 er at rettslige avgjørelser skal angripes ved rettsmidler, ikke gjennom etterfølgende søksmål. Dette slår ikke til hvor det ikke finnes rettsmidler, eller hvor de rettsmidler som finnes ikke gir en reell mulighet for prøving i forhold til de spørsmål som står sentralt i en etterfølgende erstatningssak. I slike tilfeller kan det synes lite rimelig å avskjære muligheten for etterfølgende erstatningssøksmål.

Dette perspektivet innebærer imidlertid i sin ytterste konsekvens at enhver rettslig avgjørelse, på et hvert trinn, viktig og uviktig, burde kunne etterprøves, enten gjennom rettsmidler eller ved etterfølgende søksmål. Både av prinsipielle og praktiske grunner er dette ugjennomførbart. Å legge avgjørende vekt på denne dimensjonen ved sammenhengen mellom adgangen til rettsmiddelbruk og muligheten for etterfølgende erstatningssøksmål, ville dessuten være å overse at søksmålsbegrensningene utgjør en grunnleggende forbindelse i prosessordningen, som virker sammen med – og støtter opp under – andre vesentlige elementer.

Tvistemålsutvalget peker særlig på at søksmålsbegrensningene skal hindre omgåelse av lovens regler om rettsmidler: Adgang til å reise erstatningssøksmål i tilfeller der den omtvistete avgjørelse ikke er opphevet eller endret, gir mulighet for 'omkamp' om spørsmål som etter lovens system forutsettes å være endelig løst, med de begrensninger som følger av

adgangen til å begjære gjenopptakelse. Desto lenger man går i å tillate slike søksmål, desto mer vil man undergrave de grenser for rettsmiddelbruk som av ulike årsaker bør stilles opp. Slik sett har dagens regler også en side mot reglene om rettskraft.

Tvistemålsutvalget understreker også at det ved utformingen av reglene om rettsmidler er lagt stor vekt på at avgjørelser som av hensyn til partene eller av andre grunner bør kunne overprøves, også vil kunne overprøves. Å avgrense adgangen til etterfølgende erstatningssøksmål etter de linjer som følger av dagens regler, kan derfor vanskelig tenkes å komme i konflikt med tungtveiende rettssikkerhetshensyn. Tvistemålsutvalget er derfor blitt stående ved at dagens ordning for det vesentlige bør videreføres.»

- (23) Departementet bygget på disse synspunktene, se Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) Om lov om mekling og rettergang i sivile saker (tvisteloven) side 452 og 505.
- (24) Domstoloven § 200 tredje ledd er også behandlet i Høyesteretts storkammerkjennelse i HR-2016-2195-S.
- (25) Etter å ha sitert fra lovforarbeidene, uttalte førstvoterende på vegne av flertallet følgende i avsnitt 38:

«Formålet med søksmålsbegrensningen i § 200 tredje ledd er med andre ord å hindre omgåelser av prosesslovgivningens system. Hovedsynspunktet er at en rettslig avgjørelse skal angripes ved rettsmidler. Dersom avgjørelsen ikke angripes, eller ikke *kan* angripes, følger det av rettskraftreglene at den mellom partene blir bindende etter sitt innhold uavhengig av eventuelle feil. Den tapende part kan da ikke – som et ytterligere rettsmiddel – fremme krav mot det offentlige i anledning avgjørelsen.»

- (26) I avgjørelsens avsnitt 39 flg. gjennomgås tidligere høyesterettspraksis. Slik førstvoterende så det, var domstoloven § 200 tredje ledd en form for «omgåelsesregel», og spørsmålet var om søksmålet «reelt innebærer en 'omkamp' om riktigheten av en tidligere rettslig avgjørelse», jf. avsnitt 42.
- (27) I kjennelsen ble blant annet et krav om erstatning for påløpte sakskostnader i forbindelse med tvisten som endte med dommen i Rt-2006-1547, avvist. Førstvoterende viste i avsnitt 58 til at «[d]et følger av domstoloven § 200 fjerde ledd at søksmålshindringen gjelder på tilsvarende måte for sakskostnadene, jf. henvisningen til tvisteloven § 20-12, jf. dens andre ledd».
- (28) Ankeutvalget kan etter dette ikke se at det er adgang til å tolke tvisteloven § 20-12 andre ledd jf. domstoloven § 200 tredje ledd bokstav a innskrenkende, slik at den bare gjelder der avgjørelsen kan endres eller oppheves. Ordlyden i tvisteloven § 20-12 andre ledd, jf. domstoloven § 200 tredje ledd er klar, og forarbeidene viser at ordlyden er veloverveid. Bestemmelsen er også overveid og lagt til grunn av Høyesterett i storkammer i HR-2016-2195-S.
- (29) Ankeutvalget er etter dette kommet til at kravet må avvises.
- (30) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING

Kravet avvises.

Arne Ringnes
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)